

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko

Maciej Lasocki

2. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

doktor nauk technicznych w zakresie architektury i urbanistyki

– Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej,
czerwiec 1999 r. „Organizacja stref pieszych w Warszawie”

magister inżynier architekt

– Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej,
październik 1993 r. „Powiśle – Dzielnica Uniwersytecka”

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.

Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej – praca na stanowisku adiunkta – od 01.IV.2008 **do chwili obecnej** (od 01.X.2012 w wymiarze pełnego etatu) w Katedrze Projektowania Urbanistycznego i Krajobrazu Wiejskiego

Wydział Zarządzania Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie – od 01.X.2006 do 30.IX.2009 (od 01.X.2007 praca na stanowisku adiunkta w wymiarze pełnego etatu) w Katedrze Gospodarki Przestrzennej

Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego – od 01.X.2004 **do chwili obecnej** (od 01.XI.2005 praca na stanowisku adiunkta w wymiarze pełnego etatu) w Zakładzie Geografii Rozwoju i Planowania Przestrzennego

Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej – od 15.II.1994 do 31.I.1999 – praca dydaktyczna w ramach studiów doktoranckich w Zakładzie Projektowania Przestrzeni dla Społeczności Lokalnych

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego,

**In quest of cultural and political determinants
of the spatial planning system ***

(W poszukiwaniu kulturowych i politycznych uwarunkowań
systemu planowania przestrzennego)

b) autor, tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa,

Lasocki M. 2009, **Spatial planning as a political instrument for local development.** [w:] Czerny M., Vallejos Romero A., Park Key J. (red.), Territory and Development. Dilemmas of region's modernity. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 221-230.

Lasocki M. 2009, **Interactions between the legal system of spatial planning and spatial effects of globalization in Poland.** [w:] Wilk W. (red.), Global changes: their regional and local aspects. WGiSR UW, Warszawa, s. 287-293.

Lasocki M. 2011, **The problem of cultural influences on spatial planning patterns.** [w:] Hoyos G.; Czerny M., Cadena E. (red.), Territorios expuestos y procesos culturales. Universidad Autónoma del Estado de México, Toluca, s. 121-132.

Lasocki M. 2011, **Polish dilemmas of democracy within the spatial planning system.** [w:] Czerny M., Tapia Quevedo J. (red.), Metropolitan areas in transition. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 125-134.

Lasocki M. 2014, **Development of a contemporary city as an offspring of the political culture in spatial planning.** [w:] Hoyos G., Czerny M. (red.), Ciudad - territorio sustentable. Procesos, actores y estructuras. Universidad Autónoma del Estado de México, Toluca, s. 169-180.

*Angielski tytuł cyklu spowodowany jest jedynie językiem, w którym opublikowane zostały poszczególne rozdziały w monografiach naukowych, wydanych w kraju i za granicą.

c) omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Wprowadzenie

Początki mojego zainteresowania związkami polityki, kultury i planowania przestrzennego sięgają okresu, w którym zaproponowano mi pracę w Departamencie Ładu Przestrzennego Ministerstwa Infrastruktury. Przez 3 lata byłem tam specjalistą w zakresie planowania miejscowego i zajmowałem się analizą i interpretacją przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym czasie uchwalonej przez Sejm. W późniejszym okresie także pracowałem nad zgłaszanymi przez różne środowiska propozycjami zmian do tej ustawy, a także zupełnie nowymi projektami ustaw regulujących planowanie przestrzenne w Polsce. Zetknięcie się z problemami legislacyjnymi w planowaniu przestrzennym, i to w środowisku, w którym kwestie polityczne odgrywały swoje znaczenie, musiało być przedmiotem mojej refleksji nad wzajemnymi relacjami tych, na pozór odległych dziedzin.

Już wtedy, jeszcze bardzo intuicyjnie, nie prowadząc badań naukowych, doszukiwałem się związku pomiędzy regulacjami prawnymi, a uwarunkowaniami politycznymi. Nie do końca, bowiem, można było zauważyć ścisły związek pomiędzy przyjmowanymi rozwiązaniami, a kontekstem politycznym, w którym te rozwiązania miały być wprowadzane w życie. Często argumentowano zasadność regulacji skutecznością pewnych rozwiązań w którymś z krajów Zachodniej Europy. Wydawało się, że nie każde rozwiązanie prawne może dobrze funkcjonować w dowolnym systemie politycznym, a przenoszenie obcych rozwiązań na polski grunt może okazać się nieskuteczne. Brak było jednak podstaw do wysunięcia konkretnych hipotez o pożądanej relacji pomiędzy systemem politycznym i administracyjnym a planistycznym.

Zainteresowanie tematem mogłem rozwijać na gruncie naukowym od czasu zatrudnienia na Uniwersytecie Warszawskim. Nie bez znaczenia okazało się tu miejsce pracy, a mianowicie Instytut Krajów Rozwijających się (obecnie Instytut Studiów Regionalnych i Globalnych). Instytut ten koncentruje się na badaniach bardzo egzotycznych, odległych rejonów świata. To zachęciło mnie do spojrzenia nieco dalej, poza europejski kontekst, w którym zwykle postrzega się w Polsce temat planowania przestrzennego. Poczynione obserwacje

pozwołyły zauważyć, że systemy polityczne nie odgrywają znaczącej roli w kształtowaniu się systemów planistycznych w różnych krajach. Istotniejszy okazał się tu kontekst kulturowy. Ponieważ obserwacje dotyczyły krajów Trzeciego Świata – zidentyfikowałem, że decydującym kontekstem kulturowym są tam związki z dawnymi krajami kolonialnymi, które pozostawiły istotniejszy lub mniej istotny (w zależności od kraju) wkład w rozwój cywilizacyjny byłych kolonii. Bez względu na to, czy w danym kraju rozwijają się rządy demokratyczne, panuje monarchia, czy dyktatura wojskowa, planowanie przestrzenne jest niejako „importowane” z krajów europejskich. Kadry specjalistów, które przecież należą do elit danego kraju, nadal są powiązane silnymi kontaktami z krajami kolonialnymi, a często są sprowadzane stamtąd do pracy na kontraktach.

Nietrudno też było zauważyć, że taka implementacja systemu planistycznego nie wszędzie daje oczekiwane rezultaty. W przypadku bardzo odległych od europejskich kultur, bardzo jasne stają się przyczyny małej skuteczności wprowadzonego z zewnątrz systemu. Wykorzystywane w systemie planistycznym, polityczne mechanizmy działania, które zostały uformowane na gruncie kultur europejskich, nie są bowiem odpowiednie dla innych kultur i tam nie działają w oczekiwany sposób.

Taką drogą, poszukiwanie zależności pomiędzy polityką a planowaniem przestrzennym naprowadziło mnie na wątek kulturowy tego tematu. Kultura, której elementy polityki są pewną częścią, stała się przedmiotem mojego szczególnego zainteresowania. Wciąż, co należy tu podkreślić, poszukiwania te wiązały się z chęcią znalezienia odpowiedzi na pytanie, czym powinien charakteryzować się system planistyczny, aby dobrze funkcjonował w danej kulturze. Te poszukiwania miały i wciąż mają praktyczny charakter, gdyż ich celem ostatecznym powinno być uwzględnienie spostrzeżeń przy doskonaleniu systemu planistycznego w Polsce. Motywem przewodnim tych poszukiwań stała się teza o konieczności wypracowania harmonijnych relacji pomiędzy lokalną kulturą a metodami i procedurami planowania przestrzennego.

System planowania przestrzennego a polityka

Pierwszy z cyklu artykuł poświęcony jest identyfikacji elementów polityki w planowaniu przestrzennym. Polityka rozumiana według klasycznej,

arystotelowskiej definicji, jako roztropna troska o dobro wspólne, w kontekście planowania przestrzennego może być interpretowana, jako zespół instrumentów planowania przestrzennego, służących realizacji właśnie wspólnego dobra, zależnego od organizacji przestrzeni.

Współczesne idee planistyczne odchodzą od tradycji technokratycznej, w której planista badał stan istniejący, prognozował rozwój i tworzył plany zagospodarowania. Obecnie planowanie postrzegane jest jako proces, w którym bierze udział znacznie więcej interesariuszy. Wprowadzanie instrumenty, którymi w tym planowaniu należy się posługiwać, wciąż są poszukiwane i wypróbowywane, jednak już można zaobserwować, że większość z nich ma charakter działań politycznych. Nie bez powodu więc mówi się o prowadzeniu polityki przestrzennej, która w tym procesie ma zapewniać osiągnięcie ładu przestrzennego. Okazuje się jednak, że pomimo podobieństw, ta „normalna” polityka i polityka przestrzenna często wydają się pozostawać w opozycji – zwłaszcza w sytuacjach, gdy obszary oddziaływania obu zaczynają się zazębiać. Unikanie lub rozwiązywanie nieuchronnych konfliktów jest koniecznym warunkiem skutecznego planowania. Tak więc bardzo istotna jest identyfikacja obszarów konfliktu.

Zbierając zjawiska opisywane przez różnych badaczy związków planowania z polityką, wskazuję na główne źródła potencjalnych konfliktów. Wymieniam tu kwestie korupcji politycznej inspirowanej interesami wokół gospodarki nieruchomości; sprzeczności interesu publicznego i krótkoterminowego interesu politycznego; politycznej instrumentalizacji urbanistyki dla ideologicznej manifestacji; politycznej preferencji dla inwestycji wyżej opłacalnych nad bardziej potrzebnymi – bez względu na ograniczoność dostępnej przestrzeni; rozbieżności pomiędzy kadencyjnością polityczną a długoterminowym planowaniem; sporów kompetencyjnych pomiędzy organami publicznymi; biurokracji; niedoskonałości prawa regulującego planowanie, będącej rezultatem politycznych, a nie eksperckich, sporów i kompromisów; rozbieżności w języku polityków i planistów, mających trudności w porozumieniu.

Często także problemy zagospodarowania przestrzennego mają istotny wpływ na życie polityczne, jak np.: poziom bezpieczeństwa, powstawanie obszarów wykluczenia społecznego, konflikty społeczne na tle konkurowania o przestrzeń, koszty społeczne i ekonomiczne nieracjonalnego rozwoju terenów

zurbanizowanych. Występowanie tych zagadnień zostało zilustrowane sytuacją systemu planistycznego w Polsce, dając jasne przesłanki do poszukiwania rozwiązań.

W publikacji wskazałem także na konieczność rozwijania bazy naukowej, stanowiącej teoretyczne zaplecze dla praktyki planistycznej, zauważając jednocześnie trudności jakie napotyka w Polsce ten kierunek myślenia. Gospodarka przestrzenna, coraz bardziej zawłaszczana przez środowisko naukowe ekonomistów, traci szansę na bycie dyscypliną wypracowującą teorię i rozwiązania dla systemu planowania przestrzennego.

Zbadanie licznych zależności pomiędzy polityką i planowaniem doprowadziło do identyfikacji trzech, podstawowych, politycznych rozstrzygnięć kształtujących system planowania przestrzennego w danym kraju, tj.: stopień regulacji, sposób podejmowania decyzji oraz sposób realizacji planów. W tym miejscu pojawiła się moja pierwsza próba umieszczenia uwarunkowań politycznych na tle kultury – w tym wypadku kultury europejskiej – poprzez przypisanie określonych rozstrzygnięć do głównych typów kultury kształtujących historię kontynentu. Diagram pokazujący trójkątne pole pomiędzy biegunami oznaczającymi kultury: pierwotną, łacińską i bizantyjską, daje możliwość podstawowej analizy systemu planistycznego w danym kraju i porównania go z innymi systemami. Analiza zmian w polskim systemie planistycznym na tym prostym diagramie wskazała na niebezpieczeństwo zmierzania w kierunku rozstrzygnięć charakterystycznych dla kultur pierwotnych.

System planowania przestrzennego a kulturowe zjawisko globalizacji

Druga z cyklu publikacja eksploruje jedno z uwarunkowań dla planowania przestrzennego, jakim jest zjawisko globalizacji – w tym wypadku rozumiane jako zjawisko kulturowe. Pierwsza część tekstu identyfikuje „odcisk” jaki w przestrzeni mogą pozostawiać zjawiska globalizacji kultury. Refleksja nad niektórymi, powszechnymi zjawiskami, wskazuje na ich globalizacyjny rodowód. Na przykład zjawisko „*urban sprawl*” nie jest naturalnym etapem w rozwoju każdego miasta, a przykładem rozprzestrzeniania się amerykańskiego stylu życia, opartego na postępie technologicznym i konsumpcyjnym stylu życia. Bez kulturowej globalizacji, zjawisko to z pewnością nie wystąpiłoby na terenach oddziaływania wielu kultur hołdujących innym wartościom. Podobnie ma się

rzecz z powstawaniem nowych obiektów handlowych na wzór amerykańskiego *mall'u*. Pasaże i galerie handlowe są formą znaną w Europie od wieków, lecz zawsze były to obiekty wbudowane w strukturę zwartej zabudowy śródmiejskiej, jako dążenie do jeszcze większej intensywności wykorzystania wnętrza kwartałów. Tymczasem wzorzec rozprzestrzeniany na fali globalizacji, to odizolowane nowe centrum handlowe, tworzące alternatywną przestrzeń publiczną w stosunku do historycznego centrum.

Te dwa zjawiska stały się w publikacji przedmiotem szczegółowej analizy pod kątem ich wpływu na system planistyczny w Polsce. Z uwagi na problematyczność takich przedsięwzięć pod względem estetycznym, ekonomicznym, czy komunikacyjnym, podejmowane są próby regulacji prawnej warunków ich lokalizacji. W ten sposób zjawisko o podłożu kulturowym, zaczyna wywierać wpływ na teorię i praktykę planowania przestrzennego. Sytuacja ta posłużyła mi do prześledzenia interakcji pomiędzy systemem planowania przestrzennego a zjawiskami wynikającymi z globalizacji. Wskazałem na wpływ udanego lub nieudanego, w tym pasywnego, planowania na oczekiwane lub nieoczekiwane lokalizacje galerii handlowych, czy zabudowy mieszkaniowej. Bazując na swoich doświadczeniach z pracy w Ministerstwie Infrastruktury, wymieniłem też zagrożenia płynące z lobbingu stron zainteresowanych takimi inwestycjami, a wśród nich: liberalizację, restrykcyjność, albo inercję systemu prawnego.

Szczegółową analizę zjawiska uporządkowałem w pięciu obszarach opisujących: warunki konieczne dla realizacji inwestycji, potrzebne do tego dokumenty planistyczne, rolę administracji publicznej w podejmowaniu decyzji, zasady lokalizacji galerii handlowych oraz zasady lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej. Śledząc zmiany w legislacji w każdym z tych obszarów w przeciągu kilkunastu lat, wskazuję na zasadnicze pytania, na które należy odpowiedzieć, aby doskonalenie prawa przyniosło pożądany rezultat. Wprawdzie tekst ten nie ma ambicji udzielenia odpowiedzi, ale już samo sformułowanie problemów do rozwiązania ma swój praktyczny wymiar.

Polityka przestrzenna a globalne wpływy kulturowe.

Obserwacja wpływów kulturowych na przyjmowane wzorce polityki przestrzennej, rozwinięta została w kolejnej publikacji. Inspiracją stały się tu

badania Instytutu Studiów Regionalnych i Globalnych UW nad rozwojem oaz Liwa w Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Szeroko zakrojone plany urbanizacji pustynnych obszarów każą zadawać pytania o pożądany i realizowany wymiar przestrzenny tych olbrzymich inwestycji. Analiza proponowanych planów prowadzi do przekonania, że kształtowany nowy krajobraz oaz niewiele będzie miał wspólnego zarówno z istniejącym krajobrazem naturalnym, jaki i z arabską tradycją budowania miast. Postawiłem pytanie o to, czy zawsze intensywny rozwój musi prowadzić do efektów pozostających pod wpływem zjawiska globalizacji, a precyzyjniej: westernizacji? W wyniku przestudiowania kilku przypadków dużych przedsięwzięć inwestycyjnych w różnych rejonach świata, zidentyfikowałem cztery zasadnicze strategie, jakie są przyjmowane przez inwestorów lub lokalną władzę.

Pierwsza strategia wyrasta z konkurencji pomiędzy społeczeństwami reprezentującymi różne kultury. Od wieków budowa wspaniałych konstrukcji była doskonałym sposobem manifestacji wielkości różnych cywilizacji. Zwłaszcza od czasu rewolucji przemysłowej, kiedy technika pozwoliła człowiekowi myśleć o tworzeniu wielkich przedsięwzięć inżynierskich, różne kraje demonstrowały swój postęp technologiczny. W ten sposób w przodujących pod tym względem regionach świata powstawały nowe rozwiązania przestrzenne, rozwijające dorobek lokalnej kultury. Jednak nie zawsze chęć konkurowania z najlepszymi idzie w parze z rzeczywistym poziomem zaawansowania technologicznego. Tak dzieje się zwłaszcza w przypadku nagłego wzrostu zamożności jakiegoś społeczeństwa, wywołanego np. odkryciem bogatych złóż ropy naftowej. Nieograniczone środki finansowe także stwarzają możliwość kreacji nowych rozwiązań, jednak ich realizacja wymaga importu technologii z krajów bardziej zaawansowanych. To może prowokować pytania dotyczące faktycznej przynależności efektów tych działań do dorobku lokalnej kultury. Jeśli sztuczne wyspy w Zatoce Perskiej powstają przy użyciu holenderskich firm doświadczonych w budowie polderów, to można mieć wątpliwości – manifestacją czyjej kultury są te wyspy?

Z inną sytuacją mamy do czynienia przy braku kulturowego antagonizmu, gdy nie zachodzi chęć konkurowania, ze względu na powinowactwo kultur. Często mamy wtedy do czynienia z naśladownictwem, ponieważ lokalna społeczność uznaje wzorce zewnętrzne za swojskie. Przenoszenie nowych rozwiązań na grunt lokalny wydaje się być uzasadnione i

służy rozwojowi kultury. Wypada jednak zauważyć, że sukces takiej strategii zależy od tego, czy zapożyczane rozwiązania są dostosowywane do miejscowych uwarunkowań. Tylko wtedy bowiem mogą być uznane za element własnego dorobku. Zjawisko to obserwowane jest od wieków, a dzięki niemu rozprzestrzeniały się różne wynalazki, czy nurty w sztuce. Również i współcześnie powstają spektakularne przedsięwzięcia będące przejawem naśladownictwa, jak np. bazylika Matki Boskiej Królowej Pokoju w Jamusukro – stolicy Wybrzeża Kości Słoniowej. W tym wypadku mamy do czynienia z udaną adaptacją wzorca do lokalnych warunków przestrzennych i klimatycznych.

Trzecia, wyróżniona strategia polega na akceptacji przedsięwzięć określanych kolokwialnie jako „spadochronowe”. Jeśli na fragmencie pustynnego, meksykańskiego wybrzeża obserwujemy powstawanie turystycznego kurortu, realizowanego przez międzynarodowych deweloperów dla amerykańskich turystów, według sporządzonego w Europie projektu, to mamy do czynienia z czystą postacią takiego zjawiska. I choć taki przykład jest bardzo wymowny i dosadny, to być może nie tak kontrowersyjny, jak inne, mniej spektakularne inwestycje realizowane w podobny sposób. A należy zauważyć, że są one bardzo rozpowszechnione, jak choćby wspomniane wcześniej centra handlowe budowane w miastach europejskich na wzór amerykańskich *mallów*. Strategia zakładająca nieingerencję w rozwiązania przestrzenne, prowadzi do powstawania form wyobcowanych z otoczenia i lokalnej kultury. U jej źródła leży zapewne niestuszne przekonanie, że tylko nie stawiając żadnych wymagań można, bez wkładu finansowego ze strony administracji, zapewnić cywilizacyjny postęp w zagospodarowaniu przestrzeni.

Tymczasem istnieje jeszcze czwarty typ strategii, znacznie rzadziej stosowany podczas wielkich przedsięwzięć inwestycyjnych. Polega ona na poszukiwaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego i czerpaniu z niego w sposób twórczy dla realizacji nowych form i rozwiązań funkcjonalnych. Nawet, jeśli jest to przedsięwzięcie finansowane, projektowane i realizowane przez podmioty zewnętrzne, to dzięki odpowiedniemu podejściu tych podmiotów można zachować tożsamość przestrzeni i wpisać harmonijnie nowe obiekty w otoczenie. W przypadku nowej dzielnicy biznesu w wietnamskim Sajgonie, takie podejście zostało wprowadzone wręcz z inicjatywy deweloperów, co spotkało się z uznaniem Amerykańskiego Instytutu Architektów, które przyznało tej realizacji prestiżową nagrodę za najlepszy projekt urbanistyczny.

System planowania przestrzennego powinien być tak skonstruowany, aby władze lokalne mogły w sposób świadomy przyjmować określoną strategię i ją skutecznie realizować. Warto więc zastanowić się, jakim wyborom powinno sprzyać prawo i przy pomocy jakich regulacji. Wydaje się bowiem, że po wiekach pożytecznych zapożyczeń kulturowych, po nieudanych próbach manifestacji sukcesów socjalizmu, obecnie obserwujemy w Polsce dominację przedsięwzięć „spadochronowych”. Jeśli kondycja gospodarcza nie pozwala na rozwój samodzielny, to czas na bardzo świadomą implementację w polityce przestrzennej ostatniego z przytoczonych typów strategii.

Polityka przestrzenna a problemy demokracji

Jeśli polityka przestrzenna ma być prowadzona skutecznie, to planiści muszą zdawać sobie sprawę z politycznych ograniczeń, z którymi muszą sobie poradzić. Także system planowania przestrzennego powinien być ukształtowany z uwzględnieniem specyfiki działań o charakterze politycznym. Nie bez powodu przecież terminem „polityka przestrzenna” określa się jeden z wymiarów działalności planistycznej. Stąd kolejny tekst poświęcony został przeanalizowaniu wartości, którymi rządzi się polityka w systemie demokratycznym, a które wpływają także na działanie instrumentów planowania przestrzennego.

Analizie poddałem osiem zasadniczych obszarów, na których realizuje się działalność polityczna. Pierwszy z nich to skuteczność, czyli możliwość efektywnego podejmowania decyzji i wcielania ich w życie. Drugi, to inkluzywność, czyli możliwość uczestniczenia w procesach politycznych wszystkich, zainteresowanych stron. Trzeci, to kwestia uwzględniania dobra publicznego, rozumianego jako ogół spraw wpływających na wspólne interesy wszystkich. Na przeciwnym biegunie leży czwarty obszar związany z uwzględnianiem praw i interesów poszczególnych osób, które mogą kolidować z dobrem publicznym. Piąty z kolei, to dążenie do koordynacji, która przejawia się poprzez centralizację, hierarchizację i unitaryzm. Przeciwnie do tych wartości, w szóstym obszarze znajdują się działania związane z zasadą subsydiarności, czyli realizacja polityki na najniższym, możliwym szczeblu, dążenie do samorządności. Ostatnie dwa obszary, to jedno z głównych haseł ustrojów demokratycznych: równość, czyli dążenie do zaspokajania wszystkich

interesów i potrzeb w równym stopniu, oraz wolność, czyli pozostawienie wolnego wyboru poszczególnym jednostkom, czy grupom społecznym, możliwość nieskrępowanej realizacji przez nich swoich indywidualnych potrzeb i interesów.

W publikacji wypunktowałem problemy, które pojawiają się przy dążeniu do realizacji poszczególnych wartości. Odnoszę też każdy obszar analizy do zjawisk występujących w polskim systemie planowania przestrzennego. Diagnozuję stan realizacji poszczególnych wartości i czynniki, które za tym stoją. Pozwala to przeżyć bardziej ogólną refleksję nad znaczeniem zachodzących procesów i ich związkiem z przyjmowanymi przez decydentów wartościami.

Główny problem polega na tym, że kierowanie się różnymi wartościami prowadzi do działań wzajemnie sprzecznych. Konieczne jest wypracowanie „złotego środka”, w którym osiągnie się pożądaną równowagę pomiędzy zadośćuczynieniem poszczególnym, ważnym celom politycznym. Odpowiedź na to, w którym miejscu ta równowaga ma pożądaną charakter, nie jest łatwa i zależy od poglądów politycznych, a głębiej – wyznawanych wartości. Musi więc być ta równowaga ustalona w wyniku procesu politycznego, stosowanego w ustroju demokratycznym. Jednak bez refleksji nad dobrze uświadomionym problemem, eksperci lobbujący na rzecz doskonalenia systemu planowania przestrzennego, nie będą potrafili wskazywać właściwych regulacji prawnych.

Kultura polityki w planowaniu przestrzennym

W ostatniej z pięciu publikacji wskazuję na doniosłą rolę, jaką odgrywają instrumenty polityczne w kształtowaniu przestrzeni miejskiej. To one mogą zapewnić skuteczną realizację polityki przestrzennej i wdrażanie wszystkich składników systemu planistycznego. Tę umiejętność i możliwość wcielania w życie projektów można by nazwać „siłą” miasta, które w swoim rozwoju musi pokonywać wiele barier, także o charakterze politycznym. Zinterpretowałem taką siłę jako jeden z trzech niezbędnych elementów konstytuujących doskonałe dzieło. Przecież siła wraz z użytecznością i pięknem tworzy kanon Witrówiusza. Taka interpretacja owej siły, która leży w kulturze uprawiania polityki, podkreśla wagę rozważanego zagadnienia. Otóż kulturę polityki (kultura polityczna jest jako pojęcie rezerwowana najczęściej dla

węższego zakresu) rozumiem jako całokształt zachowań, postaw, przekonań, wartości, tradycji, norm itd., które determinują zjawiska polityczne.

Próbując opisać formę, jaką przybiera wspomniana „siła” miasta (przez analogię do opisu piękna jego formy przestrzennej), poszukuję granic, które ją definiują. Będą to uwarunkowania ograniczające możliwości i umiejętności realizowania polityki przestrzennej. Dla przykładu, wśród takich barier wymieniam granice dobrej woli, odwagi do podejmowania odpowiedzialności, faktycznego wpływu i realnej władzy, umiejętności kompromisu, elastyczności, zdolności do reorganizacji, reprezentatywności itd. Na bazie stworzonej typologii analizuję szczegółowy przypadek obszaru północnego Mazowsza, które posiada swoje specyficzne tło kulturowe, wywierające wpływ także na relacje człowiek – przestrzeń. Na tym przykładzie wykazuję, w jaki sposób charakterystyczne postawy, wyznawane wartości, czy wzorce zachowań, mogą stanowić ograniczenie lub pomoc w realizacji polityki przestrzennej.

Kolejnym etapem dociekań jest prześledzenie elementów kultury polityki w relacji do rozwiązywania konkretnego problemu planistycznego, jakim jest radzenie sobie ze zjawiskiem *urban sprawl*. Tu niejako od drugiej strony – celu działania, a nie środowiska, w którym ono jest prowadzone – analizuję ograniczenia dla realizacji konkretnej polityki przestrzennej, wpływające z charakterystycznych postaw i wyznawanych wartości. Posługuję się tu zestawem elementów przypisywanych przez różnych badaczy kulturze europejskiej, a w szczególności łacińskiej. Jednocześnie wskazuję na to, że prowadzenie polityki przestrzennej jest procesem i na kolejnych jego etapach napotykaną są kolejne bariery – od wyznaczenia celów, poprzez ustalenie kanałów i sposobów komunikacji, a także partnerów działań, do metod wdrożenia rozwiązań, czy przekonania społeczności do ich realizacji. Okazuje się, że te wszystkie ograniczenia o podłożu kulturowym, objawiające się w działaniach politycznych, kształtują nasze miasta w stopniu nie mniejszym niż gusta i zmysł estetyczny jego mieszkańców, władz i projektantów.

Na koniec wysuwam ideę Miasta Politycznego. Poprzez analogię do kompozycji urbanistycznej, proponuję, aby forma miasta (polityczna, abstrakcyjnie rozumiana) była projektowana i realizowana przy pomocy instrumentów ze sfery kultury polityki zakorzenionej i pielęgnowanej w lokalnej społeczności. Tak więc, na wzór elementów kompozycji, moglibyśmy w Mieście Politycznym tworzyć drogi porozumienia, wytyczać granice kompromisu,

koncentrować zainteresowanie, otwierać pola dyskusji, znosić mury nieufności czy rozsupływać węzły niezgody. Rozwijanie tego kierunku myślenia byłoby krokiem do stworzenia nowego, politycznego wymiaru urbanistyki.

Podsumowanie

Temat związków kultury i polityki z planowaniem przestrzennym okazuje się być dość rozległy i niemożliwy do bardzo precyzyjnej systematyzacji. Podejmowane były nieliczne próby takiej systematyzacji, które prowadziły do definiowania pojęcia kultury planistycznej. Na gruncie europejskim taką próbę podjęli Joerg Knieling i Frank Othengrafen w pracy pt. *Planning cultures in Europe*. Jest to opracowanie zbiorowe, w którym redaktorzy naukowcy sformułowali pewne ramy dla opisu kultury planistycznej, oparte o definicje kultury jako takiej. Przyjęli oni tzw. szeroki zakres tej definicji wskazując zarówno elementy niematerialne (zwyczaje, normy, zachowania) jak i materialne (dokumenty, projekty, artefakty urbanistyczne, powstałe na skutek działań planistycznych). Następnie autorzy z kilku krajów podjęli się opisanie rodzimych kultur planistycznych według zadanego schematu. Należy zauważyć, że ta część publikacji w małym stopniu odpowiada narzuconemu zakresowi i zaproponowanym definicjom. Opisy zostały raczej dostosowane do tego, co każdy z autorów chciał przedstawić jako specyfikę uwarunkowań planowania przestrzennego w jego ojczyźnie. Treść zdominowana jest przez elementy materialne systemu planistycznego, a więc autorzy koncentrują się na aspektach technicznych i prawnych. Aspekt uwarunkowań kulturowych jest zaledwie zauważany, a ich wyszczególnienie wymyka się z przyjętego na wstępie schematu. Wydaje się, że uwarunkowania kulturowe planowania przestrzennego są postrzegane w różnych krajach w bardzo różnym zakresie. Bazując na doświadczeniach innych badaczy tematu doszedłem do, jak się wydaje, najbardziej uzasadnionej i rozsądnej konstatacji, że najważniejsze jest zauważenie i opisanie poszczególnych problemów, a nie ich formalna klasyfikacja i zamknięcie w całościową, teoretyczną strukturę.

Powyższe spostrzeżenia są uzasadnieniem, dlaczego zaproponowany cykl publikacji ma formę zbioru refleksji, a nie formę zwartej publikacji. Forma ta, jak sądzę, ma bardziej praktyczny charakter, gdyż oddzielne uwypuklenie poszczególnych, ważnych problemów może mieć mocniejszy wpływ na dyskurs

naukowy nad kulturą planistyczną w Polsce, a także może łatwiej zostać wykorzystane w praktyce, podczas modyfikowania elementów systemu planistycznego. Zaproponowane przeze mnie publikacje wskazują na kolejne poziomy decyzji koniecznych do podjęcia: od wyboru modelu cywilizacyjnego, w ramach którego chcemy kształtować nasz system planistyczny, poprzez ustalenie właściwej strategii wobec współczesnych wyzwań kulturowych i wynikających z nich zjawisk przestrzennych, aż po odnalezienie równowagi pomiędzy celami planowania przestrzennego o politycznym wymiarze i wypracowanie metod radzenia sobie z politycznymi ograniczeniami. Jestem przekonany, że uwzględnienie opisanych kwestii w trakcie ewentualnych reform jest niezbędne dla ich skuteczności.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

Pozostałe publikacje naukowe, których jestem autorem lub współautorem, w dużej części, bo co najmniej w połowie, odnoszą się do głównego nurtu moich zainteresowań. Także większość referatów wygłoszonych na wymienionych poniżej konferencjach naukowych, było poświęconych związkom kultury i polityki z planowaniem przestrzennym.

Pozostałe publikacje o kulturze i polityce w planowaniu przestrzennym:

Lasocki M. 2014, **„Zszywanie miasta” – kompozycja wieloprzestrzenna a kulturowo-polityczne bariery w planowaniu przestrzennym.** [w:] „Urbanistyka. Międzyuczelniane Zeszyty Naukowe”, Nr 1/14, WAPW, Warszawa, s. 82-91.

Lasocki M. 2011, **Udział krajów Trzeciego Świata w osiągnięciach współczesnej urbanistyki** [w:] Solarz M. W. (red.) Kraje rozwijające się na początku XXI wieku. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 183-204.

Lasocki M. 2005, **Il sistema della pianificazione spaziale in Polonia.** [w:] „Complessita e Sostenibilita”, nr 6, Mediolan.

Lasocki M. 2003, **Porównanie wybranych regulacji ustawowych dla planowania miejscowego.** [w:] „Urbanista”, nr 3, Warszawa, s.XV-XX.

Lasocki M. 2003, **Zmiany w przepisach obowiązujących. Przepisy przejściowe i końcowe.** [w:] Buczek G., Tetera-Jankowska M. (red.) Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przepisy – omówienia – komentarze. Biblioteka Urbanisty, Warszawa, s.107-129.

Udział w konferencjach na w/w temat:

Lasocki M., **„Planowanie zagospodarowania przestrzennego – zgodnie z prawem czy z prawdą? ...o skutkach legalizmu, zgubnych dla kultury planistycznej.”** - konferencja „Zagospodarowanie i estetyka przestrzeni miejskiej”, Wydział Prawa i Administracji UW, Warszawa, 25.IV.2014.

Lasocki M., **„Endless vs. compact = politics vs. culture. Dilemmas of urban planners.”** – konferencja „The City without Limits”, EURA Conference, Kopenhaga, 23–25.VI.2011.

Lasocki M., **„Urban design at the crossroads of politics and culture.”** – konferencja „Understanding City Dynamics”, EURA Conference. Darmstadt, 24–26.IX.2010.

Lasocki M., **„Development on the fringe.”** – konferencja WOCMES 2010, Barcelona, 20-22.VII.2010.

Lasocki M., **„Udział krajów rozwijających się w osiągnięciach współczesnej urbanistyki.”** – konferencja „Współczesny Trzeci Świat”, WGiSR UW, Warszawa, 14.XII.2007.

Lasocki M., **„Interactions between the legal system of spatial planning and spatial effects of globalisation in Poland.”** – konferencja „Global changes: their regional and local aspects”, WGiSR UW, Krukłanki, 11-15.VI.2007.

Lasocki M., „**Prace nad projektem ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym gmin.**” – konferencja Wydziału Prawa, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa, XII.2004.

Lasocki M., „**Nowa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.**” – seminarium Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa, Warszawa, X.2003.

Moje zainteresowania badawczo-naukowe nie ograniczają się do tego, jednego obszaru, czego dowodem są pozostałe publikacje i referaty.

Jest dość oczywiste, że będąc architektem związanym od lat z kształceniem urbanistycznym, część prac poświęciłem teorii urbanistyki – kompozycji przestrzennej, ideom kształtowania ładu przestrzennego i przestrzeni współczesnych miast. Szczególnie ważne, także dla rozwijania tematu kultury w kształtowaniu przestrzeni, było przestudiowanie i podsumowanie teorii z zakresu kształtowania ładu przestrzennego. Wykonana praca zaowocowała dwoma publikacjami, z których jedna zyskała uznanie i chętnie zamieszczana była na tematycznych portalach internetowych, a druga w języku angielskim została zamieszczona w wydanej w Meksyku monografii naukowej, poświęconej relacjom pomiędzy przestrzenią a społeczeństwem.

Za osiągnięcie w tej samej tematyce poczytuję sobie także przygotowanie i prowadzenie od 10-ciu lat wykładów z Teorii Urbanistyki w programie nauczania Gospodarki Przestrzennej na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, które w ankietach studenckich są rokrocznie bardzo wysoko oceniane. Mój 60-godzinny cykl wykładów zajął II miejsce w plebiscycie przeprowadzonym w 2010 roku wśród studentów I i II roku na najlepszy wykład w programie studiów.

Publikacje z zakresu teorii urbanistyki:

Lasocki M. (red.) 2015, **Miasto jako miejsce, cel i przedmiot ludzkiej pracy.** Wydawnictwo NOWAK-Jarocin, 220 s.

Lasocki M. 2012, **Elementy krajobrazu miasta przyszłości**. [w:] Kwiatkowski J. (red.): *Metropolia dzisiaj a obraz miasta w nowej metropolii przyszłości*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 252-262.

Lasocki M., Kos M. 2010, **Spatial order. The goal of spatial management**. [w:] Czerny M., Tapia Quevedo J. (red.), *Territorio y sociedad II – La dimension de los elementos teoricos*. Universidad Autónoma del Estado de México, Toluca, s. 119-132. - wkład własny w publikację oceniam na **75%**, polegał na zebraniu połowy materiałów do poruszonych w rozdziale zagadnień i opracowaniu całości w języku angielskim.

Lasocki M., Kos M. 2008, **Metody kreowania ładu w przestrzeni miasta**. [w:] „Zarządzanie i Edukacja”, nr 58, Dwumiesięcznik Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego, Warszawa, s.39-66. - wkład własny w publikację oceniam na **50%**, polegał na zebraniu i opracowaniu połowy materiałów do poruszonych w rozdziale zagadnień.

Udział w konferencjach na w/w temat:

Lasocki M., organizacja i prowadzenie konferencji „W Poszukiwaniu Miasta Idealnego: Miejsce Pracy w Przestrzeni Wielofunkcyjnej”, WGiSR UW, Warszawa, 9-10.XI.2012.

Lasocki M., „**The landscape of a public realm in the future city.**” – konferencja „City Futures '09”, Madryt, 4-6.VI.2009.

Lasocki M., „**Elementy krajobrazu miasta przyszłości.**” – Konferencja Młodych Badaczy, WGiSR UW, Warszawa, 8-9.XII.2008.

Kolejny nurt moich zainteresowań, któremu poświęciłem wiele pracy i czasu, to kwestia kształcenia specjalistów w dziedzinie planowania przestrzennego. Impulsem do zajęcia się tą tematyką był intensywny rozwój studiów na kierunku Gospodarka Przestrzenna, który w latach 2004-2005 zyskał bardzo na popularności – tak, że wiele uczelni wyższych zdecydowało się na utworzenie nowego kierunku. Wtedy to postanowiłem zaangażować się w

tworzenie i rozwijanie tego kierunku na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego. Jestem autorem programu kształcenia na kierunku Gospodarka Przestrzenna w zakresie projektowania urbanistycznego i planowania przestrzennego. Dzięki mojemu zaangażowaniu, w ciągu 10 lat nastąpił istotny rozwój kształcenia w tym zakresie – zarówno co do zakresu merytorycznego i godzinowego (wzrost z 270 do 870 godz. w toku studiów), jak i metod kształcenia.

W ciągu tego okresu byłem promotorem dla ponad 60-ciu dyplomantów (na poziomie I i II stopnia studiów), którzy w większości przygotowali prace dyplomowe w postaci projektów planistycznych. Także prowadziłem seminaria magisterskie, poświęcone dyskusjom nad pracami magisterskimi, przygotowywanymi przez studentów specjalności Urbanistyka i regionalistyka.

Bazując na bogatych doświadczeniach w zakresie programowania toku studiów, w 2013 roku, na zlecenie Komisji ds. Programu Kształcenia Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej przygotowałem program oraz dokumentację dla nowego kierunku studiów, dedykowanego kształceniu w zakresie planowania przestrzennego, który nie został jeszcze wprowadzony w życie.

Zaangażowanie dydaktyczne przyniosło także rezultaty o charakterze naukowym, w postaci niżej wymienionych wystąpień konferencyjnych i publikacji na temat kształcenia urbanistycznego w Polsce.

Publikacje na temat zawodu urbanisty:

Lasocki M. 2009, **Perspektywy kształcenia urbanistów na kierunku gospodarka przestrzenna na różnych typach uczelni wyższych.** [w:] Porter B., Malczyk J. (red.) Historia, perspektywy i problemy gospodarki przestrzennej w Polsce. Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 161-169.

Lasocki M. 2007, **Shaping a new profession for spatial development.** [w:] Czerny M., Tapia Quevedo J. (red.) Regionalidad y localidad en la globalizacion. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 29-36.

Udział w konferencjach na w/w temat:

Lasocki M., „**Perspektywy kształcenia urbanistów na kierunku Gospodarka Przestrzenna na różnych typach uczelni wyższych.**” – konferencja „Historia, perspektywy i problemy gospodarki przestrzennej w Polsce”, SGGW, Warszawa, 19-20.III.2009.

Lasocki M., „**Kształcenie urbanistów na kierunku Gospodarka przestrzenna na Uniwersytecie Warszawskim.**” – poster na konferencji „Kształcenie urbanistów w Polsce”, TUP, Gdańsk, 22-23.III.2007.

Działalność twórcza:

Istotna przerwa w działalności naukowo-dydaktycznej (1999-2005) była dla mnie okazją do zdobywania doświadczeń, a także uprawnień zawodowych, w twórczości architektonicznej. Już w trakcie studiów doktoranckich odbyłem praktykę budowlaną jako inżynier budowy oraz podjąłem pracę w biurze projektów DECP Polska (d. Motoprojekt), co zaowocowało uzyskaniem w 2001 roku uprawnień budowlanych i rozpoczęciem w 2002 roku samodzielnej praktyki projektowej. Od tego czasu, w miarę możliwości czasowych, dyktowanych przez działalność naukowo-dydaktyczną, zajmuję się także działalnością projektową – głównie mniejszymi realizacjami o funkcji mieszkalnej i biurowej.

Ważniejsze, zrealizowane projekty własne:

- Ambasada Republiki Korei przy ul. Szwoleżerów w Warszawie
- Siedziba firmy MB Market w Solcu, pow. Góra Kalwaria
- Galwanizernia EADS-PZL Warszawa-Okęcie przy al. Krakowskiej w Warszawie
- 14 domów jednorodzinnych w Warszawie i okolicach

Udział projektowy i koordynacyjny w wybranych, większych realizacjach:

- Biurowiec i sklep Mediamarkt przy ul. Ostrobramskiej w Warszawie
- Fabryka Samochodów Dostawczych LD100 przy ul. Mełgiewskiej w Lublinie
- Centrum Handlowe Wola Park przy ul. Górczewskiej w Warszawie

English translation

1. Name and surname

Maciej Lasocki

2. Diplomas and scientific degrees possessed:

Doctor of Technical Sciences in the field of architecture and town planning
- Faculty of Architecture, Warsaw University of Technology,
June 1999 r. "Organizing pedestrian zones in Warsaw"

Master of Science in Engineering in the field of architecture and town
planning
- Faculty of Architecture, Warsaw University of Technology,
October 1993 r. "Powiśle - College District"

3. Information on previous employment in scientific units.

Faculty of Architecture of the Warsaw University of Technology - employed as
an assistant professor - from 01.IV.2008 **to date** (from 01.X.2012 full-time) at
the Chair of Urban Design and Rural Landscape

Faculty of Management of the Bogdan Jański Higher School in Warsaw - from
01.X.2006 to 30.IX.2009 (from 01.X.2007 employed full-time as an assistant
professor) at the Department of Spatial Management

Faculty of Geography and Regional Studies of the University of Warsaw -
from 01.X.2004 **to date** (from 01.XI.2005 employed full-time as an assistant
professor) at the Department of Development Geography and Spatial Planning

Faculty of Architecture of the Warsaw University of Technology - from
15.II.1994 to 31.I.1999 - didactic work within the framework of doctoral studies
at the Department of Spatial Design for Local Communities

4. Indication of the achievement according to Art. 16 paragraph 2 of the Act of 14 March 2003 on academic degrees and academic title and degrees and title in art (Dz. U. No. 65, item. 595, with changes):

a) title of the scientific achievement,

**In quest of cultural and political determinants
of the spatial planning system**

b) author, title of publication, year of publication, name of publisher,

Lasocki M. 2009, **Spatial planning as a political instrument for local development.** [in:] Czerny M., Vallejos Romero A., Park Key J. (red.), Territory and Development. Dilemmas of region's modernity. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, pp. 221-230.

Lasocki M. 2009, **Interactions between the legal system of spatial planning and spatial effects of globalization in Poland.** [in:] Wilk W. (ed.), Global changes: their regional and local aspects. WGiSR UW, Warszawa, pp. 287-293.

Lasocki M. 2011, **The problem of cultural influences on spatial planning patterns.** [in:] Hoyos G.; Czerny M., Cadena E. (ed.), Vulnerable territories and cultural processes. Universidad Autónoma del Estado de México, Toluca, pp. 121-132.

Lasocki M. 2011, **Polish dilemmas of democracy within the spatial planning system.** [in:] Czerny M., Tapia Quevedo J. (ed.), Metropolitan areas in transition. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, pp. 125-134.

Lasocki M. 2014, **Development of a contemporary city as an offspring of the political culture in spatial planning.** [in:] Hoyos G., Czerny M. (ed.), City – a sustainable territory. Processes, actors and structures. Universidad Autónoma del Estado de México, Toluca, pp. 169-180.

c) Explanation of the above-mentioned scientific work and the results achieved, together with a discussion of their possible use.

Introduction

The beginning of my interest in interactions of politics, culture and spatial planning date back to the period in which I was offered a job in the Department of Spatial Order of the Ministry of Infrastructure. For 3 years I was there a specialist in local planning and dealt with the analysis and interpretation of the provisions of the Law on Spatial Planning, at the time passed by the Parliament. Later I also worked on various proposals for amendments to this law suggested by some circles, as well as on entirely new acts regulating spatial planning in Poland. Contact with legislative issues in planning, in an environment where political issues mattered, has focused my reflections on the mutual relations of those seemingly distant fields.

Already then, still very intuitively, without any research, I have looked for a relationship between regulations and political circumstances. As it was not easy to see a close relationship between the adopted solutions and political context in which these regulations were to be implemented. Often the validity of some regulations was justified by effectiveness of the same solutions in one of the countries of Western Europe. It seemed to me that not every legal solution can work in any political system and adoption of the foreign solutions in Poland may be ineffective. However, there were no grounds to put forward definite hypotheses about the desired relationship between the political / administrative system and spatial planning.

I could develop my interest in the subject on scientific grounds from the time of employment at the University of Warsaw. Particular workplace, namely the Institute for Developing Countries (now the Institute of Regional and Global Studies) had its own role in the subject. The institute focuses on research of very exotic, distant parts of the world. This encouraged me to look a bit further, beyond the European context in which we tend to see Polish planning. Observations made it possible to note that political systems do not play a significant role in shaping the planning systems in different countries. There is a more important cultural context. Since my the observations were related to the Third World - I have identified a different cultural context that seems to be

decisive. These are links to former colonial countries that have left more or less important (depending on the country) contribution to development of civilization of their former colonies. Regardless of whether a country develops democratic governments, there is a monarchy or a military dictatorship, spatial planning is somehow "imported" from European countries. Planning professionals that belong to the elite of the country, they are still in strong personal relations with the colonial countries, and sometimes are simply imported from there to work on contracts.

It was also easy to notice that the implementation of an imported planning system does not give the expected results everywhere. In the case of cultures, which are very distant from European, reasons of such inefficiency are very clear. Political mechanisms used in the planning system, formed on the basis of European culture, are not suitable for other cultures and do not work there as expected.

This way, the search for the relationship between politics and spatial planning led me to the cultural topic of the subject. Culture, whose elements are a part of politics, became the subject of my particular interest. Still, what should be emphasized, these searches were caused by the desire to find an answer to the question: which factors of the planning system allow this system to function well in a given culture. These explorations have had and still have a practical nature, as their ultimate goal should be to take observations into account at improving the planning system in Poland. The leitmotif of this search was the thesis of the need to develop a harmonious relationship between the local culture and the methods and procedures of planning.

System of spatial planning and politics

The first in a series of articles is devoted to identification of political elements in spatial planning. Politics understood by classical Aristotelian definition as prudent concern for the common good, in the context of planning can be interpreted as a complex of planning instruments that are applied to achieve the common good, which depends on the organization of space.

Modern ideas of planning abandon the technocratic tradition, in which a planner examined the situation, predicted growth and created development plans. Currently, planning is seen as a process in which many more

stakeholders are involved. Although instruments, which in this new kind of planning should be used, are still in request and tried out, but already now it is clear that most of them have the character of political action. For this reason, we have started to call the process of planning as conduction of "spatial policy", which is expected to ensure the achievement of spatial order. It turns out, however, that despite the similarities, the "normal" politics and the spatial policy often seem to be in opposition - especially in situations where their impact areas begin to overlap. Avoiding or resolving the inevitable conflicts is a prerequisite for effective planning. So it is very important to identify the areas of conflict.

After collecting phenomena of interaction between politics and planning, described by various researchers, I have listed main sources of potential conflicts. I mention here: political corruption inspired by economic interests in real estate business; contradiction between the public interest and short-term political interests; political instrumentalization of urban planning, used for ideological manifestations; political preferences for high income investments over more necessary investments – regardless of the limitations of available space; discrepancies between the political term of office and the long-term planning; jurisdictional disputes between public authorities; bureaucracy; the imperfections of the legal regulation of planning, which are the result of political rather than expert disputes and compromises; discrepancies in the language of politicians and planners who have difficulty in understanding each other.

Often planning issues have a significant impact on the political life, such as: level of security, the formation of areas of social exclusion, social conflicts arising during competition for space, social and economic costs of irrational development of urban areas. The occurrence of these issues is illustrated by the situation of the planning system in Poland, giving clear indications to seek solutions.

The paper also pointed out the need to develop the scientific ground, which would be the theoretical base for planning practice. I have noted there the difficulties encountered in Poland by this line of thought. Spatial management as a field increasingly appropriated by the scientific community of economists, loses a chance to be a discipline that elaborates the theory and solutions for spatial planning.

Examination of numerous relationships between politics and planning led to the identification of three fundamental political adjustments affecting the

planning system in the country, ie: the degree of regulation, the method of decision-making and the method of plans' implementation. At this point, there was my first attempt to place political conditions against the background of culture - in this case, European culture - by assigning specific adjustments for the main types of culture shaping the history of the continent. Diagram showing the triangular area between the poles marking three cultures: primitive, Latin and Byzantine, gives you a basic tool to analyse the planning system in the country and to compare it with other systems. Analysis of changes in the Polish system of planning in this simple diagram pointed to the danger of moving towards adjustments characteristic for primitive cultures.

Planning system and the cultural phenomenon of globalization

The second in a series of publications explores one of the conditions for spatial planning, which is the phenomenon of globalization - in this case understood as a cultural process. The first part of the text identifies the "footprint" that the phenomenon of cultural globalization may leave in space. Reflection on some more common phenomena indicates their roots in globalization. For example, the phenomenon of "urban sprawl" is not a natural stage in development of every city, but an example of the spread of the American way of life, based on technological advancements and consumer lifestyle. Without cultural globalization, this phenomenon would not occur in areas of many cultures devoted to other values. The same applies to the emergence of new commercial buildings along the lines of the American mall. Shopping arcade is a form known in Europe for centuries, but it has always been the object embedded in the structure of the built-up area of the city center, as the pursuit of even greater intensity of use of a quarter's interior. In opposite, the pattern multiplied on the wave of globalization, is an isolated shopping center that creates an alternative public space in relation to the historical center.

These two phenomena have become in the publication the subject of a detailed analysis in terms of their impact on the planning system in Poland. Due to the fact that such developments are controversial in terms of aesthetics, economy, or communication, attempts are made to regulate necessary conditions of their location. In this way, the phenomenon of a cultural background, begins to have an impact on the theory and practice of spatial

planning. This situation was useful for me to trace the interaction between the system of spatial planning and the phenomena resulting from globalization. I pointed to the impact of successful or defective, including passive, planning for expected or unexpected locations of shopping malls, or residential areas. According to my experience gained during work in the Ministry of Infrastructure, I have also mentioned risks of lobbying made by stakeholders of such investments, including: liberalization, restrictiveness, or inertia of the legal system.

The detailed analysis of the phenomenon I have ordered in five areas describing: the conditions necessary for the realization of the investment, planning documents needed, the role of a local government in deciding the location, principles and rules of location of shopping malls and new housing. Following legislative changes in each of these areas within several years, I have pointed to the key questions to be answered in order to improve the law with the desired result. Although the text had no ambition to give answers, but the formulation of problems to be solved has got itself a practical dimension.

Spatial policy and global cultural influences

Observation of cultural influences on introduced patterns of spatial policy, was developed in the next publication. It was inspired by the research conducted by the Institute of Regional and Global Studies on the development of Liwa oasis in the United Arab Emirates. Extensive urbanization plans for desert areas forced us to ask questions about the desired and achieved results in a spatial dimension of these huge investments. Analysis of the proposed plans leads to the belief that a new landscape being shaped will have little in common with the existing natural landscape of the oasis and with the Arab tradition of building cities. I raised the question whether always the intense development must lead to outcomes that are influenced by the phenomenon of globalization, and more precisely: westernization? As a result of studying several cases of large investments in different parts of the world, I identified four basic strategies that are adopted by investors or local authorities.

The first strategy arises from the competition between societies representing different cultures. For centuries the construction of great structures was a perfect way to manifest the splendor of a civilization. Especially since the

Industrial Revolution, when technology allowed the man to think about creating a large engineering projects, different countries demonstrated their technological progress. In this way, the leading in this respect regions of the world had created new spatial solutions, which developed local cultural heritage. However, not always the desire to compete with the leader goes along with the actual level of technological advancement. This happens especially in the case of a sudden increase in the wealth of a society, caused by the discovery of large oil reserves. Unrestricted funds also offer the possibility of the creation of new solutions, but their implementation requires the import of technology from more advanced countries. This may provoke questions about the actual effects of these actions - do they belong to the achievements of the local culture? While artificial islands in the Persian Gulf are created by Dutch companies experienced in construction of polders, one may have doubts - the manifestation of whose culture are these islands?

We have a different situation in the absence of a cultural antagonism, when there is no willingness to compete, because of the affinity of cultures. Often we can observe then imitation tendencies, because the local community recognizes the external standards as familiar. Moving new solutions to local ground seems to be reasonable and works well for development of culture. It should be noted, however, that the success of this strategy depends on whether the borrowed solutions are adapted to local conditions. Only then these solutions can be considered as part of local achievements. This phenomenon is observed for centuries, and thanks to it various inventions or trends in the arts were widely spread. Also recently spectacular projects were created, which represent the imitation trend, such the Basilica of Our Lady of Peace in Yamoussoukro - the capital of Ivory Coast. In this case, we observe a successful adaptation of the pattern to local spatial and climatic conditions.

Third, listed strategy is the acceptance of ventures colloquially called in Poland as "dropped down with parachutes". For example, on a strip of a coastal Mexican desert, we can observe the emergence of the tourist resort, realized by international developers for American tourists, according to the project made in Europe. It is a pure form of the described phenomenon. Although this example is very eloquent and forceful, perhaps is not as controversial as other, less spectacular investments made in a similar manner. And it should be noted that they are very common, such as the previously mentioned shopping centers in

European cities built on the model of the American mall. The strategy of non-interference in spatial development, results in forms alienated from the environment and local culture. At its source is probably a wrong belief that only with no requirements you can (without a financial contribution from the administration) ensure the progress of civilization in the use of space.

There is also a fourth type of strategy, much less used during large investment projects. It focuses on definition of local cultural heritage and uses it in a creative way for the implementation of new spatial forms and functional solutions. Even if the project is funded, designed and implemented by external actors, thanks to the proper approach one can preserve the identity of space and harmoniously adjust new objects to the environment. In the case of the new business district in the Vietnamese Saigon, this approach has been introduced at the initiative of the developers themselves. It met with the approval of the American Institute of Architects, which awarded Saigon the prestigious award for the implementation of the best urban design.

The planning system should be designed so that local authorities can knowingly accept a specific strategy and implement it effectively. So it is worth to consider which strategies should be supported by law and what regulations should be used. It seems that after centuries of beneficial cultural borrowings, after failed attempts to manifest socialism success, now we observe in Poland dominance of "parachute" ventures. If the economic situation does not allow for development made by ourselves, it's time for a very conscious spatial policy with implementation of the last of listed strategies.

Spatial policy and the problems of democracy

If the spatial policy is to be carried out effectively, the planners must be aware of the political constraints that they have to deal with. Also planning system should be configured with special reference to the activities of a political nature. Not without reason, the term "spatial policy" is defined as one of dimensions of spatial planning. Thus, the next paper was devoted to a further analysis of values that drives politics in a democratic system, which also affect the operation of spatial planning instruments.

The analysis was made in eight major areas where political activity is carried out. The first is efficiency, ie the possibility of effective decision-making

and embody decisions in life. Second is inclusiveness, or the opportunity for all stakeholders to participate in the political processes. Third, it's a matter of taking into account the public interest, defined as all matters affecting the common interests of all. At the other extreme is the fourth area connected with internalization of the rights and interests of individuals, which may interfere with the public interest. The fifth, the pursuit of coordination, which manifests itself through centralization, hierarchy and unity. In contrast, the sixth area consists of activities related to the principle of subsidiarity, ie the implementation of policy at the lowest possible level, the pursuit of self-governance. The last two areas are defined by some of the main slogans of democratic regimes: equality, which demands to satisfy all interests and needs equally, and freedom that requires individual free choice for individuals and social groups, the possibility of unfettered implementation of their individual needs and interests.

The publication have listed problems that arise in the pursuit of all mentioned values. All areas of the analysis I refer to phenomena in the Polish system of spatial planning. I have diagnosed the status of implementation of listed values and factors that stand behind this. This allows one to experience a more general reflection on the meaning of the processes and their relationships with the values adopted by policy makers.

The main problem is that adoption of the different values leads to contradictory actions. It is necessary to develop the "golden mean", in which the desired balance between all important political goals will be achieved. The answer, where this balance has the most desired character, is not easy and depends on the political views, and deeper - on adopted values. So it has to be determined by the political process, which is used in a democracy. However, without conscious reflection on the problem, experts, who lobby for improving the spatial planning system, will not be able to identify the relevant regulations.

Culture of politics in spatial planning

The last of the five publications points out the important role of political instruments in shaping urban space. They can ensure the effective implementation of spatial policy and all components of the planning system. This ability and the ability to realize projects could be called "the force" of the city, which in its development must overcome many barriers, including those of

a political nature. I interpreted such force as one of the three essential elements that constitute an excellent piece of art. It is power that along with the utility and beauty sets up a canon of Vitruvius. Such an interpretation of that force, which lies in the culture of politics, stresses the importance of the issues under consideration. The culture of politics (political culture is a term most often reserved for a narrower meaning) I understand as all of behaviors, attitudes, beliefs, values, traditions, norms etc. that determine political phenomena.

Trying to describe the form of the mentioned "strength" of the city (by analogy to describe the beauty of its spatial form), I look for boundaries that define it. These are conditions that restrict the possibility and ability to realize spatial policy. For example, among such barriers I mention boundaries of: good will, the courage to take responsibility, the actual impact and the real power, ability to compromise, flexibility, ability to reorganize, representativeness and so on. On the basis of the developed typology I analyze specific case of the northern area of Mazovia, which has its own specific cultural background, affecting also the relationship man - space. With this example, I show how the characteristic attitudes, core values, and patterns of behavior may constitute a restriction or assistance in the implementation of spatial policy.

The next stage of the inquiry is to follow the elements of culture of politics in relation to solution of a specific planning problem, which is the phenomenon of urban sprawl. Here, somehow from the other side - the purpose of the action, not the environment in which it is carried out - I analyze constraints to achieve a specific spatial policy, that come out of the characteristic attitudes and values. I use a set of elements attributed by different researchers to European culture, especially Latin culture. At the same time I point out that the spatial policy is a process and on subsequent stages new barriers are encountered - starting with setting targets, through establishing channels and methods of communication and determining partners, up to methods of solution's implementation, or convincing communities to achieve them. It turns out that all these restrictions with cultural background, manifested in political action, shape our city no less than tastes and aesthetic sense of its inhabitants, authorities and designers.

At the end I propose an idea of the Political City. By analogy to the urban composition, I suggest that the form of the city (political, abstractly understood) should be designed and implemented using the tools of culture of

politics, which is rooted and nurtured in the local community. So, like with the elements of the composition, in the Political City one could create roads of agreement, limits of compromise, focuses of interest, open discussion fields, destroy walls of distrust and untie nodes of disunion. Pursuing this line of thinking would be a step towards the creation of a new political dimension of urban planning.

Conclusions

The subject of relationship between culture, politics and spatial planning appears to be quite extensive and impossible to be very precisely systematized. There have been a few attempts at such systematization, which led to the definition of the concept of "planning culture". In Europe such an attempt was made by Joerg Knieling and Frank Othengrafen in a book "Planning cultures in Europe". It is the collective work, in which editors formulated a framework for describing the planning culture, which has been based on the definitions of culture as such. They adopted the so-called "wide definition", indicating both the intangible elements (customs, norms, behaviors) and material (documents, projects, urban artifacts - created in acts of planning). Then authors from several countries undertook a task to describe the native planning cultures according to the given pattern. It should be noted that this part of the publication to a small extent corresponds to the imposed scope and proposed definitions. Descriptions are more tailored to what each of the authors wanted to present as the specifics of planning conditions in his homeland. The content is dominated by the material elements of the planning system, and so the authors focus on the technical and legal aspects. The aspect of cultural conditions is hardly noticed, and lists of these conditions slip out of the scheme adopted by the editors. It seems that cultural conditions of spatial planning are perceived in different countries in a very different way. Based on the experiences of other researchers of the topic I came to, as it seems, the most reasonable and legitimate conclusion that it is the most important thing to notice and describe specific problems, and not to prepare their formal classification and a comprehensive, theoretical structure.

These observations explain the reason why the proposed series of reflections has been written in the form of separate papers, and not in the form

of a compact publication. This form, I think, is more practical in nature, as separate highlighting individual, major problems can have a stronger impact on the scientific discourse on planning culture in Poland. It can easily be used in practice, while modifying spatial planning system's components. These publications, that I have proposed, indicate successive levels of decisions necessary to be made: beginning with the choice of a model of civilization in which we want to shape our planning system, through setting the right strategy to contemporary cultural challenges and the resulting spatial phenomena, ending with setting a proper balance between the objectives of spatial planning of a political dimension and developing methods to deal with the political restrictions. I am convinced that inclusion of these issues is necessary for effectiveness of any reform of spatial planning in Poland.

5. Description of other achievements in science and research (art).

Other scientific publications, of which I am the author or co-author, in large part (in at least half) refer to the mainstream of my interests. Also, most of the papers presented at the conferences listed beneath, was devoted to cultural and political aspects of spatial planning.

Other publications on culture and politics in spatial planning:

Lasocki M. 2014, **"To staple a city" - Large-scale composition and cultural and political barriers to spatial planning.** [in:] „Town Planning. Intercollegiate Scientific Fascicles”, No. 1/14, F/A WUT, Warsaw, pp. 82-91.

Lasocki M. 2011, **Participation of the 3rd World countries in achievements of contemporary town planning.** [in:] Solarz M. W. (ed.) Developing countries at the beginning of the XXI century. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warsaw, pp. 183-204.

Lasocki M. 2005, **The spatial planning system in Poland.** [in:] „Complessita e Sostenibilita”, No. 6, Milan, Italy.

Lasocki M. 2003, **Comparison of chosen law regulations for local planning.** [in:] „Urbanista”, No. 3, Warsaw, pp.XV-XX.

Lasocki M. 2003, **Changes in binding regulations. Temporary and final regulations.** [in:] Buczek G., Tetera-Jankowska M. (ed.) The act on spatial planning and management. Regulations – discussion – comments. Biblioteka Urbanisty, Warsaw, pp.107-129.

Participation in conferences on the subject:

Lasocki M., „**Spatial planning – according to the law or to the truth? ... about the consequences of legalism, disastrous for the planning culture.**” - the conference „Development and aesthetics of urban space”, the Law and Administration Faculty of the University of Warsaw, Warsaw, 25.IV.2014.

Lasocki M., „**Endless vs. compact = politics vs. culture. Dilemmas of urban planners.**” – the conference „The City without Limits”, EURA Conference, Copenhagen, 23–25.VI.2011.

Lasocki M., „**Urban design at the crossroads of politics and culture.**” – the conference „Understanding City Dynamics”, EURA Conference, Darmstadt, 24–26.IX.2010.

Lasocki M., „**Development on the fringe.**” – the conference WOCMES 2010, Barcelona, 20-22.VII.2010.

Lasocki M., „**Participation of the 3rd World countries in achievements of contemporary town planning.**” – the conference „Contemporary 3rd World”, the Geography and Regional Studies Faculty of the University of Warsaw, Warsaw, 14.XII.2007.

Lasocki M., „**Interactions between the legal system of spatial planning and spatial effects of globalisation in Poland.**” – the conference „Global changes: their regional and local aspects”, the Geography and Regional Studies Faculty of the University of Warsaw, Krukłanki, 11-15.VI.2007.

Lasocki M., „**Works on the new Act on local spatial management.**” – the conference of the Law Faculty of the Cardinal Stefan Wyszyński University, Warsaw, XII.2004.

Lasocki M., „**New Act on spatial planning and management.**” – the seminar of the Institute of Spatial Management and Housing, Warsaw, X.2003.

My interest in science and research is not limited to this one area, as evidenced by other publications and papers.

It is quite obvious that being an architect associated for years with town planning education, I have devoted part of the work to the theory of urban planning - spatial composition, ideas of shaping the spatial order and space of contemporary cities. Particularly important, also for the elaboration of subject of culture in shaping space, was to study and recapitulate the theoretical aspects of shaping the spatial order. The work performed resulted in two publications, one of which has been appreciated and eagerly published on thematic portals, and the other was published in Mexico in a scientific monograph devoted to the relationship between space and society.

For me, another achievement in the same subject is the preparation and presentation of lectures on Theory of Town Planning in the curriculum at the Faculty of Geography and Regional Studies, University of Warsaw for last 10 years, which is highly rated in annual surveys among students. My 60-hour cycle of lectures took second place for the best lecture in the curriculum in a poll conducted among students of 1st and 2nd year in 2010.

Publications in the field of town planning theory:

Lasocki M. (ed.) 2015, **The city as a place, purpose and object of human labor.** Wydawnictwo NOWAK-Jarocin, 220 p.

Lasocki M. 2012, **Elements of the future city's landscape.** [in:] Kwiatkowski J. (ed.) The metropolis today and the image of the city in a new metropolis of the future. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warsaw, pp. 252-262.

Lasocki M., Kos M. 2010, **Spatial order. The goal of spatial management.** [in:] Czerny M., Tapia Quevedo J. (ed.), Territory and society II – The dimension of theoretical elements. Universidad Autónoma del Estado de México, Toluca, pp. 119-132. - I estimate my personal input at **75%**, it consisted of collection of half of the material about problems described and elaboration of the whole chapter in English.

Lasocki M., Kos M. 2008, **Methods of spatial order creation in space of a city.** [in:] "Zarządzanie i Edukacja", bimonthly periodic of Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego, No. 58, Warsaw, pp.39-66. - I estimate my personal input at **50%**, it consisted of collection and elaboration of half of the material about problems described in the chapter.

Participation in conferences on the subject:

Lasocki M., organization and chair of the conference „In search of the ideal city – the workplace in multifunctional space”, the Geography and Regional Studies Faculty of the University of Warsaw, Warsaw, 9-10.XI.2012.

Lasocki M., „**The landscape of a public realm in the future city.**” – the conference „City Futures '09”, Rey Juan Carlos University, Madrid, 4-6.VI.2009.

Lasocki M., „**Elements of the future city's landscape.**” – the Conference of Young Researchers, the Geography and Regional Studies Faculty of the University of Warsaw, Warsaw, 8-9.XII.2008.

Another scope of my interests, to which I have devoted a lot of work and time, is a matter of training specialists in the field of spatial planning. The impetus to deal with this issue was intensive development of studies in Spatial Management, which in 2004-2005 became very popular - so that many universities have decided to create a new field of study. It was then that I decided to get involved in creation and development of this field at the Faculty of Geography and Regional Studies, University of Warsaw. I am the author of the program of courses in the field of urban design and spatial planning. Thanks

to my involvement, during 10 years there has been significant development in this area of education - both in terms of the content and credits (an increase from 270 to 870 hrs. in curriculum), as well as in training methods.

During this period I was a promoter for over 60 graduate students (at the level of first and second degree studies), the majority of these was prepared in the form of spatial planning documents. Also I led seminars devoted to discussion on masters, prepared by the students of Town and Regional Planning speciality.

Thanks to my rich experience in programming of study curricula, in 2013, at the request of the Committee for Education Programme at the Faculty of Architecture, Warsaw University of Technology, I have prepared program and the documentation for the new field of study dedicated to spatial planning, which has not yet entered into force.

My teaching commitment also brought the results of a scientific nature, in the form of mentioned beneath conference papers and publications on town planning education in Poland.

Publications on the town planner profession:

Lasocki M. 2009, **Town planner education perspectives within “spatial management” field of studies at different types of universities.** [in:] Porter B., Malczyk J. (ed.) History, perspectives and problems of spatial management in Poland, Wydawnictwo SGGW, Warsaw, pp. 161-169.

Lasocki M. 2007, **Shaping a new profession for spatial development.** [in:] Czerny M., Tapia Quevedo J. (ed.) Regionality and locality in the globalization. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warsaw, pp. 29-36.

Participation in conferences on the subject:

Lasocki M., „**Town planner education perspectives within “spatial management” field of studies at different types of universities.**” – the conference „History, perspectives and problems of spatial management in Poland”, Warsaw University of Life Sciences, Warsaw, 19-20.III.2009.

Lasocki M., „Town planner education within spatial management field of studies at the University of Warsaw” – the poster on the conference „Town planner education in Poland”, Polish Town Planner's Society, Gdansk, 22-23.III.2007.

Creative work:

A significant gap in research and teaching activities (1999-2005) was an opportunity for me to gain experience and professional qualifications in architectural creation. Already during doctoral studies I had a practice as a construction engineer and started working in the design office of DECP Poland (former Motoprojekt), which resulted in 2001 in obtaining building licenses and the start of the independent design practice in 2002. Since that time, as far as it was possible concerning time for activities in research and teaching, I also have some designing activities - mostly smaller realizations of residential and office buildings.

More important, constructed, my own designs:

- Embassy of the Republic of Korea, Szwoleżerów Str., Warsaw
- MB Market headquarters in Solec, Góra Kalwaria
- Electroplating EADS PZL Warszawa-Okęcie, Krakowska Av., Warsaw
- 14 single-family houses in and around Warsaw

Participation in the design and coordination of selected major realizations:

- Mediamarkt store and office building, Ostrobramska Str., Warsaw
- LD100 Light Commercial Vehicles Factory, Melgiewska Str., Lublin
- Wola Park Shopping Centre, Górczewska Str., Warsaw

27.01.15